

BISERICA SI SCOALA

REVISTA BISERICESCA, SCOLARA, LITERARA SI ECONOMICA

ABONAMENTUL:

Pe un an 100 Lei
Pe jumătate de an 50 Lei

Apare odată în săptămână: Duminică

REDACTIA SI ADMINISTRATIJA
Arad, Strada Eminescu N-rul
Telefon pentru oraş şi judeţ

Pentru muncitori.

Acest titlu apare bizar în ochii multora dacă nu ne explicăm. Ce are de aface: „Biserica și Școala” sau în genere orice organ bisericesc au muncitorii? Întrebarea se pune în chip firesc, căci nu-l destul să auzi de activitatea ce dezvoltă statul pentru muncitori.

Ministerul Muncii, cooperăției și Asigurărilor Sociale înființează cămine culturale, școli de ucenici și biblioteci pentru muncitori. Această activitate este admirabilă și e deadreptul frumos că la Râmnic Vâlcea s'a înființat și un spital muncitoresc. E frumos apoi că pentru ucenici, adică pentru muncitorii de mâne, se înființează centre de recreație. Socotim însă că trebuie să se aibe în vedere și nevoile curente, adică necesitatea de recreație etc. a actualilor muncitori, căci cunoaștem muncitori, cari nu au puțină nici să schimbe aerul, cel puțin, atât de mult se luptă cu mizeria.

Ori-cum statul face ceea ce e posibil. Dar lumea de azi se poate întreba ce face biserica pentru muncitori. Un ministru, ca dl Trancu Iași, are toată sollicitudinea pentru muncitori, dar noi socotim că la toate instituțiile ce le face statul pentru lucrători, trebuie să apară și biserica. Am ajuns de pildă ca spitalele să fie năvălite de cărți sectare și nici un propagandist ortodox nu se arată pe acolo!

Noi credem că biserica trebuie să ia neîntârziat contactul cu Ministerul Muncii spre a se arăta gata de contribuție acolo unde e vorba de brațele muncitoare, diriguite de suflete expuse celor mai primejioase tentațiuni ale vremii.

Revenire la ortodoxie.

Din Curticium primim știrea că Stan Flore, cu doi băieți al săi, cari nu erau botezați, au revenit la sinul stinței bisericii ortodoxe, între altele și prin îndemnul d-șoarei învâțătoare Maria Oprea de acolo, care a primit să fie nașa din botez la cei doi copii. Ne bucurăm de aceasta revenire.

În ziua de 30 Decembrie 1926. locuitorul George Nica din Cermei, aparținând până acum sectei nazarene s'a prezentat înaintea pâr. C. Magieru și a primit talna sfântului botez conform ritului nostru ortodox.

Tot în aceeași zi și-a făcut declarația de trecere la biserica noastră locuitorul Flore Selejan din Cermei carele 26 de ani a aparținut sectei baptiste, fiind, unul dintre cei mai înverșunați dușmani ai sfintei noastre biserici. S'a reîntors cu ochii plini de lacrimi, declarându-se pe vecie fiu al sfintei noastre biserici.

Mihailu Miculiț și mama sa Ioana din Arăneag, sau întors de curând la legea ortodoxă. Primirea lor solemnă în biserică s'a făcut la sărbătoarea Nașterii Domnului. În comunele Bita și Vizma în curând vor reveni cei câți-va pocăiți, cași în comuna Curticium.

Teodor Pop cu soția Ana fost conducător al sectei baptiste văd. Elena Dragoș și Elena Pop, din Slatina Butenilor.

De notat că acest Teodor Pop, înainte de a trece la bapțiști, a fost Epitrop, cantor bisericesc și primar comunal, adică a fost numărât între fruntașii comunei. Dela reîntorcere cercetează regulat sfânta biserică, cântând regulat dela început până la sfârșitul serviciului divin.

Situația cultelor în statul român.

Discursul dlui Vasile Goldiș Ministrul Cultelor și Artelor rostit la Senat în Dec. 1926.

Domnule Președinte, Domnilor senator, la 15 Noembrie anul acesta am adresat o decizie cu No. 49838 către Chiriarhul Bisericii Ortodoxe române și către toți șefii Bisericilor creștine din țară. Obiectul acestei decizii era să reglementeze subvenționarea de către Stat a parohiilor ortodoxe române și tot odară să se aplice același regim față de toate confesiunile existente în țară, întrun cât aplicarea acestui regim ar fi mai favorabilă de cum a fost regimul de mai înainte.

Această decizie a fost interpretată în mod greșit. Greșala e greu de explicat. Totuși nu aș vrea să cred, că ea s-a făcut cu anumite tendințe politice. Ar fi foarte regretabil, dacă chiar și asemenea chestiuni atât de mari, atât de importante pentru țara noastră cum este problema religioasă ar putea să fie folosită pentru mici intrigi politicianiste.

Greșala însă s'a făcut și în urma acestei interpretări greșite o avalanșă întreagă de acuze s'au ridicat în contra mea. Au curs din toate părțile la Minister proteste din partea reprezentărilor cultelor minoritare și din partea Bisericii surorilor a românilor uniți. S'au făcut intervențiuni și la alți factori, afară de Ministerul Cultelor și Artelor, singurul deocandată care are căderea să hotărască în chestiunea aceasta. Nu s'au putut mulțumi cei cari au crezut că li s'a făcut o nedreptate, să aștepte expii în le necesare dela forul competent. S'au făcut intervenții uni la Primul Ministru, Șeful Guvernului; n'a fost cruțat nici cel care zace pe patul de suferință și în momentele cele mai grele a alergat la treptele Tronului ridicându-se pretutindeni acuza, că Ministrul Cultelor ar nedreptăți pe uniți.

P. S. S. Episcopul Gherlei Iuliu Hossu: Cer cuvântul.

D-l Vasile Goldiș, Ministrul cultelor și Artelor: Aceste alergări pripite la factorii constituționali în afară de resortul competent le găsesc neîntemeiate și politicește foarte suspecte. Totuși nu am fost supărat, fiindcă un Ministru trebuie să-și păstreze în toate împrejurările obiectivitatea, sângele rece, simțul de echitate.

P. S. S. Episcopul greco-catolic român al Oradiei Mari, Valeriu Frențiu: Am declarat ca nu suntem mulțumiți cu răspunsul și vom merge mai departe.

D-l Vasile Goldiș, Ministerul Cultelor și Artelor: Prea sfințite dela Oradea vă rog să fiți mai liniștiți; n'aș vrea să arăt Onor. Senat că d-ta și alergat pretutindeni și că ai obiceiul să ameninți cu alergări și în afară de hotarele țării.

Vocul: E rușine!

P. S. S. Episcopul greco-catolic român dela Ooadia Mare Valeriu Frențiu: Nu este adevărat!

D-l Isidor Saturn: Vai domnilor, nu-i drept să ne acuză! Este român ca și noi (întreruperi, tumult, protestări.)

I. P. S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei, Pimen: Ar fi grav de tot dacă, în adevăr, ar fi așa.

P. S. S. Episcopul greco-catolic român al Oradiei Mari, Valeriu Frențiu: Am declarat d-lui Ministru că

nu suntem îndușalați cu răspunsul ce ne-a dat și că mergem mai departe (tumult, sgomot, protestări.)

D-l Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Afară de aceste apeluri ni s'au adresat în cauză comunicări și în Partament. În cameră, Părintele Ion Coltor, un distins membru al Bisericii unite a crezut de cuvință să-și ridice și dânsul cuvântul de protest și în cursul vorbirii sale în subliniase în deosebi, că eu fac o mare nedreptate Bisericii ortodoxe române și a provocat Biserica ortodoxă română să vină să protesteze, să-și apere drepturile față de Deciziunea ministerului.

E ceva straniu și suspect, dar în definitiv mă bucur când văd pe frații uniți sărind întru ajutorul Bisericii noastre strămoșești ortodoxe române. Spre liniștirea dumnealor însă vreau să se știe, că din partea Bisericii ortodoxe române nici un singur cuvânt nu s'a ridicat în contra acestei Decizii.

O voce: Mai catolic de cât Papal!

D-l Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Din contră, am primit din partea organelor competente ale Bisericii ortodoxe române aprobări și mulțumiri, că în sfârșit caut ca să aplic legea bisericii ortodoxe române și să o aduc în concordanță cu rosturile ei de viață. Deciziunea aceste, domnilor, nu este decât o zală în șirul lung al acțiunilor, demersurilor, dispozițiilor, cari trebuiesc luate pentru aplicarea legii Bisericii ortodoxe române. Legea promulgată la 6 Maiu 1925, crează o situațiune cu totul nouă pentru Biserica ortodoxă română.

Cum a fost mai înainte?

Fericita noastră țară România nouă s'a alcătuit din mai multe provincii, Vechiul regat, Ardealul, Bucovina, Basarabia. Toate aceste părți locuite și mai înainte de români, trăiau sub diferite regimuri bisericești.

În Vechiul regat Biserica ortodoxă română era aproape statificată. Aci Slatul guvernă Biserica cu ajutorul clerului și dela Ministrul Cultelor deoidea oarecum mersul, progresul și viața Bisericii. În Ardeal, frații noștri de acolo trăiau sub regimul Statutului organic al marelui Șaguna; în Bucovina trăiau sub scutul legilor austriace, iar în Basarabia, Biserica era iarăși o biserică statificată, în fruntea căreia se găsea odinioară Țarul.

Era o necesitate, ca aceste diferite regimuri să fie aduse în armonie, era una dintre cele mai mari probleme pentru Statul românesc, ca această imensă majoritate a populației, care este ortodoxă să-și afie expresiunea solidarității sale religioase în organizarea unitară a Bisericii ortodoxe române.

Încă în 1919, se începe lucrarea de unificare a acestei Biserici. Sunt aci persoane care poate își aduc aminte de o încercare a regimului d-lui Valda, când d-l Borcea, Ministrul Cultelor de atunci, către care nutresc cea mai înaltă stimă, a voit ca printr'un singur articol să reglementeze și să unească Biserica și sunt aci persoane care știu câtă energie a trebuit să cheltuim eu și alții, pentru ca să oprim această încercare.

S'a reluat mai apoi firul normal al tratativilor.

Ani de-a rândul problema a fost discutată de către toate corporațiunile cu cădere. În Ardeal la Sibiu, în congresul mitropolitane național bisericesc importanta chestiune a fost obiectul discuțiilor în mai multe sesiuni. S'au ocupat de această mare problemă toate organele bisericești cu cădere în Vechiul regat, în Bucovina și Basarabia, Sf. Sinod chiar și-a spus în diferite rânduri cuvântul. Din delegații ai tuturor provinciilor s'au instituit în sfârșit o Constituanta bisericească. De pe urma tuturor acestor laborioase frământări s'a ajuns în sfârșit sub guvernul precedent la un proiect de lege, care nu era opera politică a unui partid, ori a unui guvern, ci opera Bisericii însăși. S'au făcut cocesiuni din toate părțile, au cedat și unii și alții în dragoste frățască și unde nu s'a putut ajunge la perfecția înțeligerii, s'a lăsat timpulul rezolvării, ca nimeni să nu sesimta jgnit.

Astfel cu ajutorul lui Dumnezeu și cu înalta înțelepciune a celor ce au condus Biserica în vremurile acestea, legea s'a făcut, așa că legea din 6 Maiu 1925, nu este o lege politică, ci este legea pe care însăși Biserica ortodoxă română și-a dat-o sie-și. (Aplauze îndelung prelungite)

Și aceasta s'a făcut după alcătuirea Constituțiunii. Erau încercări de a face o lege bisericească înainte de a avea noua constituțiune și înalți prelați, care sunt de față, își vor aduce aminte că eu în totdeauna am protestat în contra acestei încercări. În Congresul dela Sibiu și în totdeauna am spus: este imposibil să facem legea bisericească înainte de a-și da noul stat român Constituțiunea. Fîndă în această Constituțiune trebuiau fixate principiile generale, de după care Statul român admite îndrumarea și organizarea vieții religioase în cadrele sale, Constituțiunea de fapt stabilește precis și în chip fericit aceste principii.

S'a urmat spre norocul țării noastre, în mod normal. În desăvârșita concordanță cu Constituțiunea țării, s'a întocmit legea Bisericii ortodoxe române. Conform pregătirilor Constituțiunii urmează acum să se facă și legea, care să stabilească raporturile dintre Stat și celelalte confesiuni ale țării. Guvernul actual al Majestății sale se preocupă de această problemă. Legea în chestiune este anunțată chiar prin Mesaj și vă pot asigura, domnilor senator, că proiectul acestei legi în curând va fi adus în deliberarea corporilor Leguitoare, așa cum prevede Constituțiunea.

D-l Bilțin Aurel: Dar pe vremea liberalilor d-ta împreună cu mine ai fiuerat această Constituțiune.

D-l Vasile Goldiș Ministerul Cultelor și Artelor: Domnule Bilțin, eu pesie tot nu știu fiuera. Sunt cu desăvârșire lipsit d'accesat dar artistic.

În chestia proiectului de sub întrebare situațiunea Guvernului este facilitată prin faptul, că avem la dispoziție un proiect al Guvernului precedent. Știu că proiectul acesta a fost la timpul său trimis tuturor confesiunilor spre a-și da părerea asupra lui. Cum el are repercursiuni asupra vieții religioase peste tot a fost trimis chiar și corporațiunilor respective ale Bisericii ortodoxe. Am luat parte personal la discutarea lui în Consistoriul mitropolitan dela Sibiu. Mă cred deci îndreptățit a persupune, că tot astfel și-au spus cuvântul lor și toate celelalte confesiuni interesate.

D-l Sandor Iosef: Noi nu am fost ascultați.

D-l Vasile Goldiș Minist. rul Cultelor și Artelor: Auzând aceasta întreprere voiu examina și dacă s'ar

constata, că de fapt nu toate confesiunile au fost ascultate, voiu repara greșala căutând să cunosc păreriile tuturor celor cu cădere. Procedeu acesta constituie o chestiune de conștiință politică pentru Guvern. Nu mă feresc de publicitate, personal sunt chiar convins că oricare proiect de lege trebuie lăsat a fi discutat în cercul cât mai larg, fiindcă nici odată nu se știe de unde poate să răsară vre-o nouă și fericită idee pentru soluționarea problemei, ce-o intenționează vre-un proiect de lege. De aceea să fiți siguri că proiectul de lege ce se va depune va fi rezultatul încercărilor de a se produce o cât mai desăvârșită înțelegere între Guvern și confesiuni cu referire la stabilirea raporturilor dintre Stat și Culte. (aplauze)

Să revin însă la legea Bisericii ortodoxe. Se poate ca legea aceasta să aibă defecte. E greu de închipuit o lege perfectă. Poate chiar la discutarea ei s'a scăpat din vedere oarecari momente, nu au fost urmărite toate dispozițiunile ei până la ultimile consecvențe; asemenea operă întâmpină greutăți enorme. Numai aplicarea evidențiază eventualele omisiuni ori rățaciri. Se poate chiar ca o lege să fie perfectă în momentul promulgării sale, dar în scurt timp condițiunile vieții se schimbă și legea nu mai corespunde realităților. Astfel o fi și cu legea Bisericii ortodoxe. În curând după aplicarea ei s'au și constatat unele defecte. La Congresul național bisericesc, ținut în această sală cu vre-o două luni în urmă s'a spus mai vartos că legea aceasta spre pildă nu exclude inmixțiunile politice în viața Bisericii, care ar trebui cu desăvârșire ferită de otrava politicianismului. Ultimele algerii pentru corporațiunile bisericești n'au fost ferite de acestea regretabile inmixțiuni și toți ortodoxii cu tragere de inimă pentru Biserica lor sunt îngrijorați de asemenea simptome și se preocupă chiar de remedii. Remediera se prezintă însă foarte anevoioasă fiindcă mijloacele menite să asigure curățenia alegerilor bisericești trebuiesc găsite fără a atinge intru nimic principiul de independență și autonomie a Bisericii. Problema a rămas deci în discuție. E nevoie la rezolvarea unor asemenea chestiuni, de multă răbdare, de înțelepciune și circumspecțiune. La timpul său, sunt convins, cu conlucrarea tuturor, cu buna înțelegere a tuturor celor care au dreptul și datorința să patroneze interesele Bisericii, se vor găsi și se vor aplica îndreptările cuvenite.

Până atunci însă legea este lege și ea trebuie pusă în aplicare nu deodată, integral, și în toate direcțiunile. Aplicarea ei se poate face numai treptat, poate va necesita ani mai mulți. Chiar textul legii prevede că ea nu se va putea pune în aplicare numai decât. De acela în art. 45 se spune: „Până la aplicarea integrală a acestui legi, Ministerul. Cultelor va continua a îndeplini, pe cât va fi necesitate, atribuțiunile și funcțiunile pe care le exercită în prezent în numele și pentru Biserica ortodoxă română.

Iar în altă dispozițiune a acestei legi se preved comisiuni mixte din partea Guvernului și a Bisericii, care să caute a regulamenta punerea în aplicare a legii.

Deciziunea, care este obiect de discuțiune atât de vehementă din partea unora, nu este altceva, de cât o zală în seria acelor dispozițiuni și acțiuni, prin care se caută a se pune în mod normal și fericit în aplicare legea Bisericii ortodoxe.

Și aci numai decât trebuie să sublinieze cea din tâu greșală enormă a acelor, care atacă cu adevărată patimă Deciziunea Ministerială din întrebare. Ei

zic, că Ministerul — cu abaterea însăși dela legea Bisericii — fixează el condițiunile, între cari Biserica ortodoxă română poate să înființeze parohii noi ori să prefacă filiale (parohiile fără preoți) în parohii. În acest înțeles amicul meu d-l senator Carada întreba adineaori dela această tribună: „Cum vine ministerul să s-himbe legea Bisericii ortodoxe?”

Această întrebare evidențiază greșala inițială a protestatorilor. Decizunea ministerială nu ea dispune unde, când, între ce condițiuni să se înființeze parohii ortodoxe. Guvernul a renunțat la dreptul acesta prin legea, care a asigurat Bisericii ortodoxe autonomia. În temeiul acestei legi Biserica ortodoxă numai ea prin organele ei, exclusiv numai ea are dreptul să înființeze parohii când vrea, unde vrea, câte vrea, una, o sută, o mie. Și condițiunile înființării de atare parohii iarăși nu ministerul le stabilește, ci însăși legea bisericească, pe care și-a dat-o Biserica. (aplauze)

Și nimeni, domnilor senatori, n'a silit Biserica să-și fixeze condițiunile ce și-au fixat. Am citit discuțiunile urmate în Parlament cu prilejul dezbaterii legii și nicăieri nu am văzut din partea Bisericii ortodoxe sau al vreunui reprezentant al ei vreun protest în contra articolelor, cari hotărăsc de înființarea noilor parohii (aplauze)

Pentru luminarea desăvârșită a chestiunii este neapărat nevoie să cunoașteți domnilor senatori, exact textul referitor al legii. Vă cer deci scuzele, dacă voui reciti aci textul celor două articole din lege, cari hotărăsc de înființarea noilor parohii. Art. 29 spune așa: „Prefacerea unei filiale în parohie și înființarea unei parohii noi o aprobă, după cererea credincioșilor și cu avizul oficiului protopopesco, consiliul eparhial” iar art. 30 completează cele precedente în chipul următor: „Pentru înființarea unei noi parohii se cere la orașe un număr de cel puțin 400 familii, iar la sate de cel puțin 200 familii. În cazuri bine motivate, în mod excepțional se pot înființa parohii și sub acest număr de familii”.

Nu eu prin urmare și nici Guvernul am hotărât lucrul acesta, domnule Carada, ci Biserica ortodoxă, când și-a făcut această lege.

D-l M. Teodorian Carada: Asta am spus și eu.

D-l Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Dar d-ta ai adăugat, că este foarte rău să se ceară așa multe suflete la înființarea noilor parohii, fiindcă prin aceasta suferă interesele religioase ale credincioșilor. Ca și când eu ori Guvernul ar avea dreptul să impună Bisericii alte condiții, pe cari le-ar crede mai potrivite. D-v ați spus că a fost o mare greșală, când s'a votat această lege. Admit că aveți dreptate. Era poate mai bine să se fixeze condițiile pentru înființarea parohiilor alif l de cum au fost fixate. Dacă amândoi am fi luat parte la discutarea legii, atunci eram poate alături de d-l Carada, d sa catolic, eu ortodox dar amândoi cu dorința să apărăm religia, abstracte făcând de formele ei de exteriorizare, fiindcă e indiferent în ce forme crede cineva în Dumnezeu esențialul este să creadă și să îndeplinească poruncile lui. (aplauze).

Voci: Așa este!

D-l Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Dar acum legea e lege. Am datoria în cazul acesta ar putea spune cineva, o tristă datorie, să o îndeplinesc. Și câtă vreme stau la locul la care stau, voui fi cel dintâiu păstrător al legii, nu călcătorul ei. (A-

plauze pe băncile majorității). Nu dispun eu deci în deciziunea mea, unde să se facă și când să se facă parohiile. Eu reproduc numai textul legii. Legea spune, că parohii noi se pot înființa la orașe numai cu 400 familii și la sate cu 200 familii și că excepțional în cazuri bine motivate Biserica poate înființa parohii și sub acest număr.

E dreptul Bisericii, numai o nouă lege l-ar putea modifica.

Și atunci, domnilor senatori, vă pun domniilor voastre întrebarea: când credeți că începe înmăștiunarea statului?

Voci din toate părțile: Când plătește.

D-l Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Atât de clar este lucrul acesta, încât întrebarea odată pusă, s'a dat același răspuns din toate părțile.

Guvernul nu are dreptul să înființeze parohii, dar el are dreptul să ofere în anumite condițiuni ajutorul său material acestor parohii și preoților lor. Pentru aceea însăși Legea-Statut al bisericii tot în art. 29 spune: „când pentru susținerea parohiei și a personalului ei se cere și ajutorul Statului, înființarea trebuie admisă și de Ministerul Cultelor”.

Problema ajutorului material dat de către Stat Bisericii este una dintre cele mai importante, dar tot atunci foarte grea și complexă. Vreau să insist asupra ei.

În cursul veacurilor la diferite epoci, la diferite neamuri și state ea a fost soluționată în chip diferit. La noi toată lumea găsește că ceva de sine înțeles, că Statul trebuie să susțină materialmente biserica. Mai înainte în Statul român veche numai Biserica ortodoxă, acum în Statul cel nou al României toate Bisericele. Mentalitatea noastră definește drept crimă, când cineva ar cuteza să traga la îndoială îndreptățirea Bisericii de a pretinde ajutorul material al Statului ori îndatorirea acestuia de a-l da. Și nu ne gândim, că una dintre cele mai puternice și înfloritoare organizațiuni de Stat Statele Unite americane, privesc chestiunea religioasă, ca o chestiune cu desăvârșire, între stat și Biserică nu există alt raport, decât acela care există între stat și oricare altă asociație particulară, ocrotită într'un fel oarecare prin legile Statului. Statul nu dă nici un ban Bisericii, niciuneta dintre Biserici. Și totuși se susține, că nicăieri în lume viața religioasă nu este mai intensă de cât în Statele Unite ale Americii. Toată lumea știe că Suedia subvenționează materialmente exclusiv numai Biserica sa de Stat, iar celelalte Biserici nu primesc nici un singur ban. Și Bisericiilor acestora nici prin gând nu le trece să se plângă împotriva acestui fapt, trăiesc prin ele înși-le într'o stare deplin mulțumitoare și îndeplinesc integral misiunea lor divină. Acestea biserici, nedreptățite cum s'ar spune la noi, nici măcar la Liga națiunilor nu s'au plâns.

Franța a trăit sute de ani aproape sub dominațiunea Bisericii. Acum, o știți toți și o știu mai vartos d-l senator Carada, acolo Biserica este cu desăvârșire despărțită de Stat. Ea trăiește prin propriile sale puteri, dar niciodată nu a fost mai viguroasă, n'a avut acces mai puternic asupra sufletului francez, ca azi. Dușmănită aproape de Stat. Biserica catolică în Franța este mai vie ca oricând dovăduindu-se din nou, că sentințele fac istoria și că cele sutilești sunt mai presus de cele lămurite (aplauze).

Biserica romano-catolică în Franța avusese averi enorme, moșii întinse. Toate li s'au luat. Și aceste Biserici nici prin gând nu li trece să revindece Statului

vre-o despăgubire, ori să dea Statul în judecata Inaltei Curți de Casație fiind a nu-l plătește preoții.

Di M. Teodorian-Garuda: Vă înșelați. Când a fost Concordatul, Biserica de multe ori a obținut sentință împotriva Statului. (sgomot, protestări).

Di Vasile Gold și Ministrul Cultelor și Artelor: Domnilor senatori, chestiunea aceasta nu are să formeze obiect de ceartă între noi. Ea este în parte și va fi în curând în viitor integral rezolvată în Statul român.

Cum am mai spus, la întemeierea sa noul Stat român găsește Biserica ortodoxă, cum și celelalte confesiuni, fiind sub patru regimuri nu numai din punctul de vedere al organizării lor, ci și în cea ce privește viața lor materială, mijloacele lor bănești de existență.

În vechiul regat Biserica ortodoxă era susținută materialmente de dreptul dela Stat, iar celelalte confesiuni trăiau afară de musulmani, exclusiv din mijloacele lor proprii. În Bucovina, Biserica ortodoxă trăia și trăește și astăzi exclusiv din averile sale. Asemenea în Basarabia, unde însă raporturile se schimbă. În Ardeal Biserica ortodoxă română trăise veacuri de-a rândul din jertfa credincioșilor ei și numai în timpurile mai noi îi acordase statul ungar ajutoare neluate, iar din 1898 congruă pentru preoți. Biserica unită era materialmente mai bine situată și primea dela Stat ajutoare considerabile. Biserica romano-catolică avea avert imense, iar celelalte confesiuni se susțineau în mare parte iarși numai prin puterile lor proprii cu mici ajutoare dela Stat.

La întemeierea sa noul Stat român a lăsat deocamdată toate aceste raporturi aproape neschimbate. Primul pas pentru clarificarea raporturilor dintre Stat și Biserică îl face Constituțiunea prin art. 22 garantând tuturor cultelor o deopotrivă libertate și protecțiune. Despre vre-un ajutor material însă în Constituțiune nu se spune nimic, dacă nu cumva cuvântul protecțiune nu ar constitui vre-o indicațiune sub acest raport. Deci legea legilor nu obligă Statul la nici un ajutor material față de Biserică. Subliniez faptul acesta și socot foarte recomandabil ca el să intre în conștiința tuturor credincioșilor. *Principiul stabilit prin Constituțiunea României este ca fiecare Biserică să trăiască prin mijloacele ei proprii.* Idealul este Biserica independentă materialmente.

După Constituțiune cea dintâi lege, care organizează o Biserică și stabilește mai deaproape raporturile ei cu Statul este legea din 1925 a Bisericii ortodoxe române. În Constituțiune această Biserică este declarată *Biserică dominantă.* Cu toate acestea în ceea ce privește viața ei materială în art. 19 se precizează principiul, ca „cheltuielile pentru întreținerea cultului, a slujitoriilor și așezămintelor Bisericii se vor acoperi în primul rând prin propriile sale mijloace” și în scopul acesta prin art. 23 se și înființează „un fond general bisericesc”.

Dar Statul știa, că deocamdată Biserica sa dominantă este în imposibilitate să se întrețină prin mijloacele sale proprii. Pentru aceea el îi pune în vedere și ajutorul său material, dar numai la cererea Bisericii și în măsura necesităților, pe cari le va constata dânsul. Art. 21 precizează: „Statul va pune, la cerere, prin Ministerul Cultelor, la dispoziția Bisericii sumele necesare pentru a completa, după norme generale, stabilite prin lege și în armonizare cu salariile funcționarilor publici, veniturile clerului și plata func-

ționarilor eclesiastici și pentru a acoperi și alte lipsuri materiale aceasta însă numai după o prealabilă constatare a necesităților față de veniturile, de cari dispun părțile bisericești cari reclamă ajutoare”.

Acest text evidențiază mai presus de orice îndoială că Statul român nu ia asupra sa *obligamentul de a contribui principal la întreținerea Bisericii*, nici chiar la întreținerea Bisericii sale dominante, ci oferă, la cerere, ajutorul său material spre a completa plata preoților și a funcționarilor eclesiastici, în măsura necesităților, pe cari le va constata dânsul. Statul, prealabil. Acest chip de ajutorare Biserica dominantă l'a admis prin însăși legea sa de organizare. Ajutoarele date sunt deci schimbătoare, după cum sunt și pot fi schimbătoare și necesitățile și veniturile Bisericii. Pot chiar să înceteze, când ar fi cazul. Acestea ajutoare deci nu sunt date Bisericii în general, ci sunt simple completări a lipsurilor constatate din caz în caz și completări la salariile preoților și ale funcționarilor eclesiastici și acestea din urmă se vor da deci din caz în caz, persoanelor, nu instituțiilor, ad personam nu ad rem, cum crede di Carada.

Acest principiu este de altfel aplicat și în legea ungurească despre congruă, în cea din 1898 și cea din 1909 aceasta din urmă cu privire la preoții catolici de rit latin, grec și armean, cealaltă cu privire la preoții celorlalte confesiuni între ei și ai Bisericii ortodoxe. Și congrua se dădea numai ca o completare la salariile preoților și deci preoților nu parohiilor, ad personam nu ad rem.

Di M. Teodorian-Carada: Completarea este totdeauna. Că l nu este parohie, care să nu aibă în casă 4-500 lei. Aceasta însămnă completare.

P. S. S. Iuliu Hossu, episcopul Gherlei: Sunt dator o rectificare. Din moment ce di Ministru ne-a provocat suntem dator să-l rectificăm.

Domnule Ministru, este adevărat, că în trecut s'a dat întregire de salariu pentru preoți, dar este adevărat că nici când o parohie existentă nu s'a desființat, de cât poate când a dispărut și cel din urmă credincios.

Di Ilie Beu: Nu despre aceasta este vorba.

P. S. S. Iuliu Hossu, episcopul Gherlei: Așa dar, Domnule ministru, adevărul este acesta: Se dădea întregire de salariu pentru preoți, dar nu pentru preotul din cutare parohie, ci pentru preotul de totdeauna, nu pentru preotul actual, ci chiar pentru cel care a succedat. Prin urmare ajutorul nu era ad personam ci ad rem.

Di Andrei Horvath: Nu este așa.

P. S. S. Iuliu Horvath, episcopul Gherlei: acesta este adevărul, care se poate controla. Prin urmare, dacă într-gire se dădea unui preot, acea întregire era legată de parohie.

Di Andrei Horvath: Nu.

Di Ilie Beu: O-r care se retrăgea? (sgomot).

P. S. S. Iuliu Hossu, episcopul Gherlei: Domnilor senatori, eu am fost episcop și sub era trecută (tumult, protestări).

Di P. Brăoșanu: Lăsați-l să vorbească. Ce însemnează aceasta? este o rușine a împedeca de a vorbi pe episcopul românilor uniți, care a venit în delegațiune aci la București când au adus actul unirii. Atunci îi strigați ura și acum nu-l lăsați să vorbească (sgomot, protestări, tumulti).

Di Mihail Grosșanu: Să nu mă ameninți, domnule Brăoșanu.

Di P. Brădășanu: Este rușinos ceea ce faceți dv. (sgomot).

Di N. Darvari, vice președinte: Domnilor senatori, vă rog nu mai întrerupeți și nu mai provocați turburări. Să ascultăm.

P. S. S. Iuliu Hossu, episcopul Gherlei: Domnule Președinte, eu am cerut cuvântul să vorbesc în urma domnului ministru. Rog însă pe dl. Ministru, ca în cursul cuvântării d-sale, deoarece nu suntem lăsați să răspundem, să nu facă provocări la adresa noastră, ca nu cumva tăcerea noastră să se interpreteze drept aprobare. (aplauze pe băncile opoziției, protestări la majoritate).

Di Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Eu susțin, Onor Senat, că acest ajutor s'a dat pentru întregirea salariului ad personam.

Di Andrei Horvath: Așa e.

Di Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Că congrua ungurească era dată ca un ajutor ad personam se învederează și din faptul că ea varia după calificarea preotului; preotul cu calificarea inferioară i se acorda, completa beneficiului până la suma de 800 coroane (în aur) iar preotului cu calificarea superioară i se acorda completarea până la suma de 1600 coroane (în aur). Nu parohia avea calificarea, ci preotul și deci completarea, adică congrua nu se acorda parohiei, ci preotului. În biserică ortodoxă din Ardeal parohiile erau clasificate în 3 categorii: parohii de clasa I, II și III. Totuși, dacă o parohie de cl. I ar fi fost ocupată de un preot cu calificare inferioară, congrua nu i se dădea decât cea inferioară.

Dar mai există un argument cu putere decisivă. Dacă preotul s'ar fi făcut vinovat de vre-un delict contra Statului, atunci în sensul legii ungare despre congrua, Ministrul Cultelor avea dreptul să-i detragă preotului respectiv completarea beneficiului său și asta făcând nici un drept de apelată a parohiei ori a preotului. Cui i-s'a detras? În asemenea caz congrua, parohiei ori preotului? Evident preotului, așa dispune expres legea. Nu i s'ar fi putut detrage preotului congrua, dacă această congrua ar fi fost acordată parohiei, nu preotului.

Vor adevări de altfel toți ardelenii afirmăunea mea, că nici o parohie, pentru al cărui preot se cerea ajutorul de la Stat, nu se putea îndeplini înainte de a fi acceptat de către Ministerul Cultelor preotul, cu care era să se îndeplinească parohia vacantă. Ar mai putea, după toate acestea, să afirme cineva, că congrua în Ungaria se dădea parohiei și nu preotului, ad personam?

Voci: Așa este.

Di Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Aduceți-vă aminte, că tot după aceeași lege ungurească a congruel, nici o parohie nouă, pentru care s'ar fi cerut completarea de la Stat a salariului preotesc nu se putea înființa fără aprobarea prealabilă a Ministrului Cultelor.

Di Aurel Bițu: Dumneata, domnule ministru, ai protestat în Parlamentul maghiar? Eu, după cât îmi aduc aminte ai protestat cel dintâiu (ilaritate)

Di Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Îți aduci foarte bine aminte domnule Bițu, eu am protestat în Parlamentul unguresc cu toată tăria contra acestei legi, fiindcă ea era jignitoare pentru bisericile noastre românești. Eu însă nu discut aici dacă legea era bună ori rea, ci vreau simplamente să cons-

tat, cari erau dispozițiunile ecelei legi. Și d-ta va trebui să constați alături de mine, că legea ungurească dădea ministrului dreptul discrețional să recunoască ori să nu recunoască înființarea unei noi parohii, fie cu 200 familii, fie cu 400 familii, fie chiar cu 1000 familii. D-v. însă provocându-vă la aceste legi ungurești ca la un drept istoric, contestați ministrului român dreptul de a încuviința ori a nu încuviința îndeplinirea parohiilor existente vacante și vă tânguiți că legea românească admite parohii noi numai cu 400 familii la orașe și cu 200 familii la zate. Cea ce ați admis Guvernului unguresc nu admiteți Guvernului românesc.

D-l Pop Iustin: D-v. vreți ca să lucrați sub regimul maghiar.

Di Isidor Satorn: Soerăm că nu se va putea, căci suntem și noi aici (protestări)

Di Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Am să revin asupra acestor acuzațiuni gratuite.

Deocamdată vreau să fixez din nou felul, cum Statul român a rezolvat problema ajutorului de stat față cu Biserica ortodoxă, dominantă în Stat. La cererea acestei Biserici Statul va pune la dispoziția ei sumele necesare pentru a completa veniturile clerului și plata funcționarilor și pentru a acoperi și alte lipsuri materiale.

Este mare dator Statul să acorde același ajutor și celorlalte confesiuni de Stat?

I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și Sucevei Pimen: Domnule Ministru, o singură întrerupere, vă amintți un caz din viața Bisericii ortodoxe naționale române. Biserica ortodoxă națională română a avut la 1864 legea secularizării, când i s'a luat tot avutul și atunci Statul ca un act de dreptate față de Biserica națională română ia recunoscut dreptul bisericii să ceară de la Stat totdeauna sprijinul său. Prin urmare Statul român față de Biserica ortodoxă națională română are obligațiune în baza legii de secularizare

Di Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Este o întregire bine venită a I. P. S. Sale, dar nu este în strânsă legătură cu tema, ce desvolt. Fiindcă independent de această obligațiune, Statul român în structura sa de azi, cu mentalitatea conducătorilor săi din aceste vremi, cu sufletul de azi și de totdeauna al națiunii române, chiar în lipsa acestei obligațiuni, ar fi hotărât să dea Bisericii sale naționale strămoșești ajutorul său material în măsura cea mai largă (aplauze).

Statul român va oferi acest ajutor al său și celorlalte confesiuni? Da, răspund hotărât și din adâncă convingere. Statul român va da sprijinul său material tuturor confesiunilor din țara aceasta. Nu pe baza drepturilor istorice, cari nu există și nici nu pot să existe în concepția modernă a civilizațiunii universale, care nu recunoaște privilegiari cari au să treacă în muzeul anticităților sociale, nici pe baza drepturilor statornicite prin tratatul de la Paris din 9 Decembrie 1919, care în art. 10 dispune, ca minorităților etnice, de limbă sau de religie să li se afecteze prin bugetul Statului în măsură echitabilă sumele cuvenite în scop de educație, de religune sau de binefacere, fiindcă acest tractat ca toate celelalte convenții internaționale sunt trecătoare și supuse vremelnicilor schimbări, nici pe baza legilor ungurești, austriace ori rusești, ci pentru că sufletul românesc este larg, primitor, afară din cale tolerant și mai p-esus de toate iubitor de dreptate (aplauze, strigăte de bravo).

Apelați, domnilor minoritari, totdeauna cu încredere la sufletul românesc care este unic în lumea aceasta, apelați la națiunea română care și-a făcut în toate vremurile titlu de glorie din scutirea celor mai slabi de cât dânsa (aplauze prelungite).

P. S. Episcop Luclon Triteanu: Aceasta însă numai cu o condițiune, dacă sunt loiali.

D-l Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Este deci ceva fresc, că noul stat român, dela înființarea sa a oferit largul său ajutor material tuturor confesiunilor minoritare din țară. Dar a oferit acest ajutor în primul rând Bisericii unite, care și ea este o Biserică românească alături de Biserică ortodoxă, cum precizează însuși Constituțiunea. Toate confesiunile și între ele cea dintâi, Biserica română-unită vor avea același sprijin, pe care Statul român îl oferă Bisericii sale dominante. Vor oare dumnealor mai puțin ori vor privilegiu față de Biserică ortodoxă?

Nu, asta niciodată (aplauze).

Voci:

D-l Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Nici eu nu cred lucrul acesta, pentru că lumea privilegiilor a trecut de mult și azi este lumea dreptății (aplauze)

La lumina celor expuse până aci voi reveni la deciziunea ministerială incriminată. Această deciziune are cinci articole. Să-l examinăm. Art. 1 — reproduce simplaminte art. 30 din legea bisericii ortodoxe, care sună textual așa: „Pentru înființare unei noi parohii se cere la orașe un număr de cel puțin 400 familii, iar la sate de cel puțin 200 familii. — în cazuri bine motivate se pot înființa, în mod excepțional, parohii și fără acest număr de familii”. Art. 1 al deciziei ministeriale are textul următor: „în conformitate cu art. 29 și 30 din Statutul pentru organizarea Bisericii ortodoxe române, nu se va mai înființa pe viitor nici o parohie ortodoxă, pentru care se cere ajutorul Statutului, de cât a oio, unde există un număr de cel puțin 400 de familii la orașe și 200 familii la sate. Pentru cazuri bine motivate și în mod excepțional, Ministerul poate subvenționa parohii și sub numărul arătat de familii”.

D-l Francisc Blăscovici: Să auzim art. 2.

D-l Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Art. 2 are textul următor: „Se vor revizui toate parohiile existente spre a li se aplica dispozițiunile art. 29 și 30”. E de necrezut, că acestui articol li s'a dat interpretare, că Ministerul ar avea de gând să retragă subvenționarea de Stat tuturor parohiilor existente, care nu ar avea 400 familii la orașe ori 200 la sate. Este o monstruoasă logică a se atribui acestui articol în acel sens putere retroactivă. Putere retroactivă are acest articol numai în melleus, de a întrepta eventuale nedreptăți, ce s'ar fi făcut în trecut sub acest raport. Era nevoie de acest articol, fiindcă față de unți și Bisericele minoritare era în vigoare până aci deciziunea ministerială No 5950 din 1921, care hotărâse, că „parohii noi nu se pot înființa, de cât în caz decât se va dovedi, că în parohie sunt cel puțin 1000 credincioși, este casă parohială și credincioșii vor lua obligamentul de a contribui 1/3 a parte la salariul preotului”. Aceasta este o deciziune, în contra căreia nici una din Bisericele minoritare nu au protestat nici atunci nici acum.

O voce: Nici astăzi.

D-l Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Ministerul vrea deci să revadă parohiile existente în scopul de a le absolve condițiunile în peins, ce li

s'ar fi impus anterior prin deciziunea ministerială din 1921, de oare ce guvernul este decis să aplice tuturor confesiunilor din țară acelaș tratament pe care-l aplică față de Biserica dominantă a Statului. Va să zică deciziunea ministerială de acum, dacă va fi cazul, îndulcește deciziunea din 1921.

D-l Ion Cliniciu: Cu mătrăgună (ilaritate).

D-l Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: În deciziunea din 1921 se cerea pentru parohii noi cel puțin o mie de suflete și contribuția credincioșilor cu 1/3 parte din salariul preotului. Ori, Deciziunea ministerială de acum, are conform textului legii, clauza că Ministerul poate face abateri de la numărul de 400 ori 200 familii și nu cere nici contribuția cu 1/3 a parte la salariul parohului. Aceleaș favoruri vreau să le aplic tuturor cultelor. În celelalte, rămâne în vigoare deciziunea din 1921.

O voce: Nu ne trebuie protecțiune.

D-l Arel Nutulescu: Dacă nu vă trebuie protecțiunea Statului Român, atunci să renunțați. Noi v'o oferim, dacă nu vă trebuie, dragoste cu sîla nu se face. (Aplauze).

D-l Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Celelalte dispozițiuni ale deciziei ministeriale cu pricina nu au fost dificultate.

Deci deci la o altă ordine de idei.

Reprezentanții Bisericii unite și ai cultelor minoritare, plângându-se împotriva deciziei ministeriale, au isbutit să crezeze legenda, că în țara aceasta Biserica ortodoxă ar fi privilegiată, că față cu dânsa Biserica unită și cultele minoritare ar fi nedreptățite, că acestor biserici Statul nu le oferă ajutorul său în măsura în care îl dă bisericii ortodoxe. Mi-am luat sarcina să examinez această legendă.

Sîn titatea Sa Miron Cristea, Patriarhul României: Noi suntem nedreptățiti Domnule Ministru (fiind orele șase, se consultă Senatul asupra prelungirii ședinței și se admite).

D-l Dr. Aurel Nutulescu: Domnule Ministru, au renunțat la ajutorul pe care vrea să-l dea Statul Român minoritarilor. Rog să se ia act despre această declarație.

D-l Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Nu iau act de această declarație, fiindcă sunt convins de patriotismul tuturor cetățenilor acestei țări și cu toată supărarea artificială de azi, tot bine prietenii vom rămâne, noi și minoritarii.

Să examinăm deci, dacă Biserica ortodoxă română, Biserica dominantă a acestui Stat, este ori ba favorizată față de celelalte culte. Scuzați dacă vă plictisesc. Sunt însă nevoit să vă recitez câteva date statistice. Voi lua în considerațiune numărul credincioșilor tuturor bisericele din țară. Să zicem că românii ortodoxi sunt în număr de 12 milioane suflete.

Voci: Sunt mai mulți

D-l Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Eu iau minimum de 12 milioane suflete; cred că sunt mai mulți, dar ca să nu se zică că am exagerat, iau această cifră.

O voce: Sunt 13 milioane.

D-l Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor: Numărul celorlalte confesiuni îl iau așa după cum ele l-au arătat la bugetul pe anul 1926, pentru că cel pe anul 1927 nu este trecut prin Parlament și nu poate fi luat de bază într-o asemenea discuție, la bugetul anului 1926, pentru Biserica ortodoxă cu 12 milioane suflete este prevăzut un ajutor total de 330

milioane lei. Uniții, mi se spune de către organele oficiale unite, că ar fi în România 1.386.000 suflete.

O voce: Nu este nici un milion.

D-l Vasile Goldiș, Ministerul Cultelor și Artelor: Am să dau crezământ autorităților bisericești câtă vreme nu m'as convișge de contrariul și acești uniți în număr de 1.386.000 figurează în bugetul pe anul 1926, cu suma de 50 milioane. Dacă am considera proporția echitabilă și cum spune Constituția noastră „deopotrivă protecțiune“, atunci Biserica ortodoxă ar trebui să aibă cel puțin 450 milioane lei subvențiune (aplauze).

Protestanții, reformații, evanghelicii, luteranii, unitarii, toți împreună după statisticile lor 1.660.000 suflete au o subvenție de 36.894.000 lei. În proporție Biserica ortodoxă ar trebui să aibă 446 milioane.

D-l General Dubija Gheorghe Să se dea atunci

D-l Vasile Goldiș, Ministerul Cultelor și Artelor: Musulmanii în număr de 153.000 suflete au dela Stat un ajutor de 4619.000. Ar trebui atunci ca Biserica noastră ortodoxă să aibă o subvenție de 369 milioane.

La romano-catolici proporția nu este tot astfel. Cauza este înainte de toate, că Statul nu subvenționează de cât pe romano-catolici din Transilvania, nefiind ei în Vechiul regat încă organizați. Proporția este deci în favorul ortodoxilor. Tot astfel la israeliți fiindcă noi nu dăm ajutor decât celor din Transilvania, care sunt în număr aproximativ de 270.000. De alții romano-catolici și israeliți sunt cei mai instăriți, cei mai bogați în țara noastră, și ar fi într-adevăr ceva extraordinar ca Statul român să le dea și lor proporțional mai mult de cât dă bisericii ortodoxe.

Va să zică din punct de vedere al bugetului vedeti d-voastră că Biserica dominantă este la coada celorlalte confesiuni.

I. P. S. Sa Mitropolitul Moldovei și Sucevei: Să se știe aceasta.

D-l Vasile Goldiș, Ministerul Cultelor și Artelor: Trebuie să se profundeze în conștiința cetățenilor adevărul, pentru a nu se mai da loc la afirmațiuni mincinoase și la legende (aplauze). Pe bază de minciuni nu se poate face frățietate.

În dezvoltarea unei societăți cu cât vor fi organe mai multe, mai diferite, cu atât acea societate este mai bine organizată.

Să vedem din acest punct de vedere, care este raportul reorganizării între Biserica ortodoxă și celelalte Biserici, câți episcopi are fiecare, fiindcă Episcopatele reprezintă puterea organică a Bisericilor.

Biserica ortodoxă cu un număr de 12 milioane de suflete are 18 episcopi, uniții 1 milion 386.000 în care sunt cuprinși și rutenii....

O voce: Nu sunt cuprinși.

D-l Vasile Goldiș, Ministerul Cultelor și Artelor: După statistica mea dela Minister și rutenii sunt cuprinși. Dar nu are aface, fiindcă rutenii peste tot nu sunt mai mulți de vre-o 56.000. Uniții au 4 episcopi și atunci noi ar trebui să avem cel puțin 38. Frații noștri uniți însă cer încă un episcop pentru a avea 5.

Protestanți, adică reformați (776.000) evanghelicii-luterani (388.000), unitarii (60.000), cu toți împreună 1.228.000 au patru episcopi, în proporție Biserica ortodoxă ar trebui să aibă cel puțin 40 episcopi. Romano-catolicii cu un număr de 1.430.004 suflete au 5 episcopi, scaunul dela Timșoara este vacant. În proporția convenită noi ar trebui să avem 45 episcopi.

În cât privește deci puterea de organizație a Bisericilor creștine din țara românească Biserica dominantă este cea mai nedreptățită (aplauze îndelungate)

Priviți numărul acelor care stau în jurul episcopilor, Statul major al organizațiilor bisericești. Aceștia sunt la romano-catolici și la uniți (canonici), la ortodoci consilierii eparhiali. Sub acest raport despre Vechiul regat nici nu se poate vorbi, fiindcă aici Biserica nici nu avea vre-o organizație administrativă ci s'a administrat așa cum a dat Dumnezeu (aplauze) În Ardeal, frații uniți au 28 canonici.

D-l Aurel Băluț: Aceștia au fost creați sub regimul maghiar.

D-l Vasile Goldiș, Ministerul Cultelor și Artelor: Faptul acesta aci nu are nici o importanță. Romano-catolicii au 32 canonici deci cele două Biserici catolice împreună au 60 canonici cu aceleași atribuțiuni ca și consilierii eparhiali. O totodocșii în proporție ar trebui să aibă pe țara întreagă cel puțin 300 consilieri, au acum 22, iar pe viitor vor avea cel mult vre-o 60. Este ridicol să ne numim Biserică dominantă.

O voce: Așa este.

D-l Vasile Goldiș, Ministerul Cultelor și Artelor: Să trecem la Protoierii, sau protopopi, cum le zicem noi în Ardeal, spinarea vertebrală a oricărei administrații bisericești. În Ardeal uniții la 1.386.000 suflete au 78 protopopi, ortodocii din Ardeal cel puțin de 2 ori a-știa au 87, iar Vechiul regat întreg are 47 protoierii.

O voce: Foarte rău!

I. P. S. Sa Mitropolitul Moldovei și Sucevei, Pimen: Și în locul canonicilor avem 4—5 vicari,

D-l Vasile Goldiș, Ministerul Cultelor și Artelor: Față de uniți cu 76 de protopopi noi ar trebui să avem pe țara întreagă 720, nu 134 câți avem acum. Romano-catolicii au 25 noi ar trebui atunci să avem 250. Reformații 27, nouă ni s'ar cuveni în proporție 324. Evanghelicii-luterani au 14, noi ar trebui să avem 560. Unitarii cu 66.000 suflete au 8 protopopi, proporțional noi ar trebui să avem 1200. Chiar musulmanii au 4 m. fiii, noi ar trebui să avem atunci 320 protopopi. Sub acest raport suntem chiar în coada tuturor cultelor, chiar și a musulmanilor.

Le povesteam odătoare toate acestea unui amic unit. Cu un zâmbet specific pe buze el îmi spuse: „vor fi adevărate, nu trag la îndoială, dar vezi orice realitate este rezultanta unei realități precedente“. Progresul nostru a fost rapid față de al Bisericii ortodoxe, nota superiorității noastre. Noi avem o viață mult mai avansată, organizații mai complexe, suntem mult mai culti, mai sondați, mai puternici în toate privințele, este primăția Apusului față de indolența orientală.

Adevăruri amare de triste pentru noi. Statul acordă ajutorul bănesc proștimei de după calificarea ei. Și sub acest raport toate confesiunile ne î trec. Ele în chipul acesta se bucură de un dublu favor, au și proști cu calificare superioară, și subvenții incomparabil mai mari ca noi ortodoci nenorociți. Putem plânge și nu ne putem răsvrați. Fiindcă ei au dreptate. Calificarea superioară merită renumerație superioară. Măcar în teorie. Poate realitatea și dreptatea ar trebui să ne indice alte măsuri, alte criterii. Mi-se pare totuși o mare nedreptate, când un canonic celbatar încasează dela Statul român 16.000 Lei lunar, iar popa Victor Uscătescu din Leasa, în munții Halmagului, care hrănește 10 suflete și ai cărui copii umbă descuși, primește dela același Stat român lunar suma de 3.415 lei.

Fără îndoială a sosit timpul să ne preocupăm mai intensiv de salarizarea preoțimii ortodoxe ori neortodoxe. Cunoșc prea bine greutatea financiară ale Statului și n'aș dori să fac societate demagogilor, care aleargă după popularitate sgândărind apetiturile slujbășilor. Guvernul actual are toată solitudinea față de funcționari. Problema însă este prea serioasă spre a putea fi utilizată în scopuri politice aniste. Dar socot totuși, că constituie un serios advertisement cu faptul, că un preot doctor în teologie, ori licențiat de la universitate, cu 12 ani de studii secundare și universitare este mai rău salariat, de cât un învățător cu 7 ani de studii. Deprecierea aceasta a tagmei preoțești are repercursiuni păgubitoare asupra sufletului național.

Acum de încheiere să-mi dați voie; domnilor senatori, să spun și câteva cuvinte pro domo, în chestie personală.

În dihonie ce s'a produs în jurul deciziei ministeriale cu pricina, s'au cheltuit apreciable energii ca să fie prezentat publicului ca un deslanțuitor al urei confesionale, ca un dușman al bisericii unite.

Eu însă desfid pe ori cine, dacă cândva în viața mea, printr'o vorbă, în scris, prin vr'un articol, în vre una din cărțile mele, ori prelegerile și conferințele mele, ași fi adus bisericii unite cea mai mică atingere. Zeci de ani am scris în gazete, am ținut scrieri de conferințe, prelegeri, discursuri, am scris cărți și broșuri, nicăiri nu se va afla un singur cuvânt jignitor pentru Biserica fraților mei uniți. Timp de 12 ani am fost profesor la liceul românesc din Brașov, acum liceul Andrei Șaguna. Am avut mult me de elevi uniți, dintre cari au ieșit mult f. uniști distinși ai vieții noastre naționale. Să spună unul singur dintre ei, că ași fi jignit cu o singură vorbă, un singur gest, Biserica unită. Dimpotrivă am propagat totdeauna și pretutind-ni iubirea între frați și am socotit Biserica unită ca o soră (aplauze prelungite).

La nenumărate prilejuri am relevat marile merite ale bisericii unite. Nu vorbesc de actul Unirii, nici nu vreau să fac istoria Unirii, pentru că aceasta este o altă chestiune, dar după unire această Biserică a adus servicii mari națiunii noastre întregi (aplauze îndelung prelungite).

Că în vreme voiu fi eu la locul acesta, fie incredințat și alți mei uniți, că nu numai nici un preot nu va fi înlăturat, nu numai nici o parohie îndreptățită nu va fi desfrințată și că tot ceea ce au avut vor avea și mai departe, dar mai mult: am căutat și voi căuta să soresc pentru dânșii, în măsură ehtabilă, ajutoarele Statului spre întărirea vieții religioase și naționale. Este o crudă calomnie, că eu ași fi dușmanul Bisericii unite (aplauze îndelung prelungite).

Sunt însă adeseori adevăruri, ale căror concluzii supără. Și mai vătos în situația mea eu nu pot să le retac. Mă doare și trebuie să vă doară pe toți faptul, că în Ardeal 122 de comune sunt lipsite de păstori sufletești, fiindcă sunt mixte, ortodoksi și uniți și nici unii nici alții nu sunt în măsură să întretină o parohie, un preot. Ce bine ar fi dacă ar putea să fie soț și dar zați sufletești.

Cine ar putea preamări analfabetismul? Și totuși legea școlii primare nu admite înfrunțarea de școli, decât numai pentru un anumit număr de elevi. Credeți d-voastră că Statul ar putea lua asupra sa sarcina de a întretine cu subvenția sa parohii cu un număr de suflete nelimitat de mic?

Voci: Așa este. (sgomot, întrerupere).

D-l Vasile Goldiș, Ministrul Cultelor și Artelor:

Există parohii unite cu 82, cu 20, cu 10 suflete, cu 3-4 familii. Credeți d-v că se poate duce lucrul acesta la absurd? Dacă prin vre-o fatalitate numărul credincioșilor s'ar reduce la 2-3 familii într'o parohie, ar putea cineva să creadă că Statul are obligamentul să mențină parohia și după moartea preotului, să permită îndeplinirea ei cu ajutorul d-l Stat? Și Statul să dea în asemenea cazuri 60-70.000 lei când nu avem bani pentru cele mai elementare nevoi ale noastre?

Să nu cereți imposibilul și mai vătos să nu fiți geloși de năzuința noastră de a scoate Biserica dominantă a Statului din starea rușinoasă în care se găsește. Dacă d-v vă iubiți Biserica, și este frumos că o iubiți, dați mi vote să-mi iubesc și eu Biserica mea strămoșească mai presus de toate. (Aplauze entusiaste, ovațiuni).

Biserica ortodoxă este leagănul națiunii române. Ea a suferit prin lungul și al veacurilor martiraj cel mai aprig prigoniri, ca astfel să păstreze nelintina sufletul genuin al neamului nostru. Și atunci nu numai dorința mea, dar datoria tuturor Guvernelor românești va fi să facă totul, pentru ca Biserica ortodoxă tot mână să ajungă în țara aceasta cel puțin prima întreprins. (nesfârșite aplauze, entusiaste ovațiuni).

Sărbătorile Nașterii Domnului în Arad.

În orașul nostru, Nașterea Mântuitorului, Anul nou, și Boboteaza au fost prăznuite și de data aceasta cu pompa și evlavie obicinuită credincioșilor noștri din Arad.

În zilele premergătoare a Crăciunului, Societățile dameilor române au aranjat pomi de crăciun la diferite instituții de caritate.

La inaugurarea pomului de crăciun dela căminul orfanilor de războiu, au participat lume selectă în frunte cu P. S. Sa Episcopul nostru Grigorie și dl. Ministru Vasile Goldiș. P. S. Sa a adresat orfanilor o pătrunzătoare cuvântare, despre nașterea pruncului Isus, al cărui viață trebuie să fie călăuză și rază de lumină pentru copiii noștri.

La spitalele: județean și de copii, conducătorii de acolo au făcut bucurie bolnavilor cu pomi de crăciun în toate secțiile cu bolnavi. Inaugurarea acestor pomi s'a făcut în toate camerile de confesorul spitalelor din Arad, părintele S. Stana, care a rostit eclenia mare, a cetit pătrunzătoare rugăciune dela Nașterea Domnului, și a adresat bolnavilor cuvinte de mângăere și îmbărbătare. S'a colindat și s'a împărțit cozanaci, haine și cărți donate de inimile nobile. Amintim în special că Crucea Roșie condusă de d-na Dr. M. Botiș a trimis cozanaci și alte ajutoare la toate spitalele.

Serviciul divin în ziua primă de Crăciun a fost pontificat de P. S. Sa Episcopul Gri-

gorie, asistat de preoțimea dela Episcopie și cea parohială. Răspunsurile liturgice au fost cântate cu precizie, de corul reuniunii „Armonia” condus de prof. Lipovan.

La priceasnă a predicat frumos și convingător P. S. Sa părintele Episcop, scoțând în relief dumnezeirea Mântuitorului, care prin principiile aduse nouă, a pus toată viața omenescă pe alte baze mai solide și mai fericite.

La anul nou a pontificat tot P. S. Sa cu clerul din Arad.

După sf. serviciu, conform obiceiului din trecut, toți reprezentanții autorităților din loc s'au prezentat în saloanele de recepție dela curtea Episcopescă, pentru a aduce P. S. Sale părintelui Episcop Grigorie, urări de bine cu prilegiul intrării în anul ce vine.

În numele Consiliului Eparhial și comunei bisericăști din loc, a vorbit părintele protopop Tr. Vășian, care a înlăcmit înaltului prelat sentimentele de iubire și venerație ale tuturor fiilor bisericii noastre din aceste părți, accentuând că legăm de munca titanică — ce-o dezvoltă P. S. Sa pentru evanghelizarea și intensificarea vieții creștinești a poporului nostru — cele mai întemeiate nădejdi.

P. S. Sa răspunde emoționat spunând că, un singur ideal îi flutură înaintea ochilor: readucerea la biserica-mamă a celor răpiți de diferite curente destructive și înălțarea bisericii și neamului nostru aici la granițele patriei române.

Cu drag își aduce aminte de concursul ce i-s'a dat consilierii și funcționarilor dela Episcopie precum și preoțimea eparhia de-la care așteaptă ca și în viitor să-și facă datoria cu cea mai mare abnegație căci în vremurile cu eclipsă morală ce trăim, biserica are mari și grele îndatoriri de îndeplinit. Mulțimea de oaspeți a fost invitată la gustare. Boboteaza încă s'a serbat cu multă paradă și evlavie în anul acesta. Orașul a fost pavozat cu draperii, iar după sf. liturgie pontificată de P. S. Sa secundat de clerul din Arad, s'a format o procesiune impunătoare care s'a îndreptat spre apele Mureșului. Pe tot parcursul drumului au fost înșirăți soldați, iar muzica militară a cântat marșu și religioase. Sfințirea apei s'a eleptuit pe un podiu încunjurat cu draperii și verdeață, așezat pe țarmurile Mureșului. Au participat autoritățile civile militare, armata cu mai multe drapele și public mult. În momentul când P. S. Sa păr. Episcop a intonat troparul: „În Iordan botezându-Te Tu Doamne”... armata a dat onorurile, muzica a intonat „Spre rugăciune”

iar de pe țarmul drept al Mureșului, tunurile au dat 21 de salve.

P. S. Sa a stropit cu aghiazmă apele Mureșului și a aruncat în apă sf. cruce pe care a scos-o un soldat, ce a primit un dar în bani.

În fața Primăriei, P. S. Sa a primit defilarea armatei pe care a stropit-o cu apă sfințită.

La ora 1 P. S. Sa Episcopul Dr. Grigorie Gh. Comșa a oferit în Reședința Episcopescă un prânz de gală, la care au participat domni: V. Boneu prefect, senatorii Moldovan și Mărcuș președ. tribunalului S. Barbura, primarul Dr. Șt. Anghel, subprefectul Dr. Aug. Lazar, deputații Dr. C. Iancu și Dr. I. Marșieu, consilierii eparhiali: M. Păcășian, Dr. Gh. Ciuhandu, D. Muscan, Aurel Călnicean, Simion Stana, prefectul poliției Tr. Mușiu, colonelii Henrich și Georgescu, profesorul dela teologie Dr. N. Popovici, protopopii Tr. Vășian și I. Popa, directorii Dr. T. Botiș dela Se ninar și A. Crișan dela Liceul de băești, protodiaconul I. Cioară și inginerul silvic Pizo.

Un studiu important.

Săvârșitorii sfințelor taine.

Autorul sfințelor taine este Mântuitorul însuși, în virtutea firii sale dumnezeiești. Sfinții apostoli Petru și Pavel soun aceasta, nămindu-se pe ei și pe ceilalți apostoli „slugi ale lui Cristos și economi sau ispravnici ai tainelor lui Dumnezeu” (I. Petru 4, 10; I Corinteei 4, 1). Dreptul de a săvârși sfințele taine a fost dat de Mântuitorul sfinților săi apostoli și urmașilor lor, adică membrilor ierarhiei bisericești, iar nu ori căruia crednicios, cum socotesc protestanții. Aceasta rezultă mai întâi din aceea, că Mântuitorul a dat numai sfinților apostoli puterea de a lega și deslega păcatele (Ioan 20, 22) și numai lor le-a poruncit să săvârșească sfânta euharistie spre pomenirea sa (Luca 22, 19). Ca c neva să poată dar săvârși sfințele taine, trebuie să fi primit această împuternicire dela Dumnezeu prin urmașii sfinților apostoli, căci, cum zice sfântul apostol Pavel „nimeni nu-și ia singur cinstea, ci cel chemat de Dumnezeu, ca și Aron. Insuș Mântuitorul nu s'a proslăvit singur pe sine arhieru, ci (Dumnezeu Tatăl), cel ce l-a zis „Fiul meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut” și „Tu ești preot în veac după rânduiala lui Melchisedec” (Evrei 5, 5). Tot sfântul Pavel arată că toți câți îndeplinesc vre-o slujbă în Biserică sunt rânduiți spre aceasta de Mântuitorul însuș:

„Acela a dat pe unii apostoli, pe alții prooroci, pe alții evanghelisți, pe alții păstori și învățători spre desăvârșirea celor credincioși către lucrul slujbei, spre zidirea trupului lui Cristos” (Efeseni 4, 11).

Cum urmașii legiuiri ai sfinților apostoli sunt arhierii, preoți și diaconii, hirotoniți conform canoanelor și neopriți dela împlinirea îndatoririlor lor sacerdotale din cauza vreunei vine, iar cum arhierii singuri au plenitudinea puterii spirituale, numai ei pot săvârși toate sfintele taine. Preoții ca delegați permanenți ai arhieriei pot săvârși — potrivit practicei bisericești fixate prin canoane — toate celelalte sfinte taine, afară de hirotonie, iar diaconii, ca unii ce sunt numai ajutoari ai preoților și ai arhieriei, nu pot săvârși nici o sfântă taină.

Singură taina sfântului botez poate săvârșită, în lipsă de preot și în caz de mare nevoie, și de ori ce creștin. Aceasta pentru marea însemnătate ce are această sfântă taină pentru viață și pentru nespusa grijă ce biserica poartă de mântuirea sufletelor. Ca să nu treacă, adică, dacă, este cu putință, nimeni din această viață fără ca să se fi împărtășit de harul sfinților, Biserica îngăduie, când un copil sau cineva care vrea să se facă creștin e pe moarte, să săvârșească botezul ori ce credincios.

Rătăcirile protestantă, că ori ce creștin poate săvârși sfintele taine, rătăcire întemeiată pe înțelegerea greșită a preoției universale (I Petru 2, 9), deszisă de însăși practica lor, căci de fapt ceremoniile, cărora ei le dau numele de sacramente, se săvârșesc de păstori, bătrâni, predicatorii, sau ori cum s'ar numi așa zisii lor preoți, cari nu numai că se pregătesc anume pentru a putea îndeplini această chemare, ci primesc și un fel de hirotonie dela alții, cari se afă deja în această vrednicie.

Dela săvârșitorul sfintelor taine nu se cere însă ca conditio sine qua non ca el să nu fie lipsit de credință și să nu fie întinat de păcat, când săvârșește o sfântă taină. Dacă el nu crede sau e întinat de păcat, își asumă mare și grea răspundere înaintea lui Dumnezeu și a cugetului său, dar sfânta taină săvârșită de el este și rămâne valabilă, pentru că adevăratul sau principalul ei săvârșitor este Mântuitorul, în vreme ce omul care săvârșește sfintele taine este un simplu instrument și ceea ce el săvârșește este cu adevărat sfântă taină, adică ea împărtășește în realitate harul sfinților, dacă el are intenția să săvârșească ceea ce săvârșește Biserica prin cele sfinte taine și dacă deci se folosește de materia prescrisă pentru fie care

sfântă taină în parte, dacă pronunță corect forma sau cuvintele de consacrare și dacă împlinește ceremoniile sau ritul propriu fiecărei sfinte taine. „Așa să ne socotească pe noi oamenii ca pe niște ispravnicii ai tainelor lui Cristos”, auzirăm pe sfântul apostol Pavel zicând, și tot el zice: „Cine e Pavel și cine Apolito, decât slujitori, prin cari ați crezut?” (I Corinteni 4, 1 și 3, 5). Părinții bisericești învață aceasta lămurit. „Dumnezeu lucrează și prin cei nevrednici și darul botezului nu pierde nimic prin nevrednicia preotului”, zice sfântul Ioan Gurădeaur (Omilia VIII asupra epistolei I către Corinteni) „Dacă ar fi două inele”, — zice sfântul Grigorie de Nazianz — unul de aur, iar altul de fier și amândouă ar avea săpoate pe ele același chip al împăratului și s'ar apăsa în ceară, prin ce s'ar deosbi urma lăsată de unul și de celalalt? Prin nimic.... Deosebirea este numai în materia (inelenilor), nu în urma lăsată. Așa și fie, toți câți botază să și-se pa d deopotrivă, căci chiar da d unul va întrece pe altul în sfințenia vieții, totuș puterea botezului este aceeași”, (Cuvântarea XL despre sfântul botez) Iar fericitul Augustin aseamănă sfintele taine cu sămânța care se aruncă în pământ, pentru care este indiferent, dacă mâna care a aruncat-o este curată sau nu și cu lumina pe care toți o primim curată, cu toate că a trecut, poate, prin locuri necurate.

Însăși rațiunea ne spune, că Dumnezeu n'a putut condiționa valabilitatea sfintelor taine de credința și curăția sufletescă a săvârșitorului, pentru că acestea fiind însuși lăuntrice, care nu pot fi cunoscute de alții, primitorii sfintelor taine n'ar mai putea fi niciodată siguri, dacă ele sunt valabile sau nu.

Aceasta este învățătura și practica Bisericii dela începutul său. Discuțiunea asupra botezului ereticilor pe timpul sfântului Ciprian, precum și rătăcirile montaniștilor și donatiștilor și ale eiferiților alți eretici au dat prilej să se stabilească pentru totdeauna, că sfintele taine, săvârșite chiar și de eretici, sunt valabile, dacă sunt săvârșite conform uzului adevăratei Biserici, (conferă canonul 8 și 19 al sinodului I ecumenic, 7 al sinodului II ecumenic, 95 al sinodului VI ecumenic).

Primitorii sfintelor tainelor.

Primitorii sfintelor taine sunt creștinii, afară de ai tainei sfântului botez, cari sunt copii sau păgânii ori iudeii vârstnici, fiindcă tocmai prin această sfântă taină se dobândesc numele și starea de creștin.

Pentru ca o sfântă taină primită de cineva să fie valabilă, se cere din partea celui ce o primește voința sau hotărârea de a o primi. Nu se cere aceasta dela copil, care n'au ajuns încă la vârsta rațiunii. E de ajuns voința pentru ca o sfântă taină să fie validă, fiindcă puterea sfințelor taine n'o dă — cum am văzut — nici săvârșitorul și deci nici primitorul, ci însuși Dumnezeu. De aceea Biserica a socotit, că sfințele taine și săvârșite și primite de eretici sunt valabile. Se cere neapărat voință sau hotărâre din partea primitorilor maturi, pentru că omul este ființă și rațională și liberă, iar primirea unei sfinte taine este într'un fel și într'o anumită măsură o mărturisire de credință, care n'ar avea nici o valoare, dacă n'ar fi conștientă și liberă.

Deosebită de valabilitatea sfințelor taine este eficacitatea lor, adică dacă ele sunt săvârșite și mai ales primite în așa fel ca să producă în suflete roadele duhovnicești pentru care a fost așezată, fie care din ele în parte, căci se poate ca o sfântă taină să fie săvârșită fără greș, deci să fie valabilă, dar să nu dea roadele așteptate, din cauză că primitorul n'a împlinit toate condițiunile pentru ca ea să fie eficace în el. Pentru o mai deplină lămurire, am putea asemăna, din acest punct de vedere, sfințele taine cu operațiile chirurgicale. Nu toate operațiile de acest fel, săvârșite după toate regulile științei chirurgicale, își ating ținta de a însănătoși pe cel operat, deși toate sunt ireproșabil făcute. Cu un cuvânt nu sunt toate eficace și acestea numai din cauza celui operat, pentru că ori organismul i-a fost prea slăbit, ori boala sau rana prea gravă, ori complicată cu altă boală, etc. Tot astfel și cu sfințele taine. Din mai mulți care primesc o sfântă taină din mâinile unuia și aceluiaș săvârșitor, săvârșită după toată rânduiala prescrisă și de toți primită cu hotărârea cerută, deci dar valabilă, să zicem că ar fi de pildă taina sfintei euharistii, numai cei cari o primesc cu toată pregătirea cerută, adică cei ce și-au mărturisit mai întâi păcatele și au îndeplinit epitiemiile date de duhovnic și după aceea pășesc la sfânta împărtășire cu credința neclintită că pâinea și vinul euharistic sunt însuși trupul și sângele Domnului, numai pentru acela și în aceea această sfântă taină e și eficace, adică are ca roade: unirea cu Cristos, iertarea păcatelor veniale, întărirea împotriva ispitelor și celelalte.

Pentru ca o sfântă taină să fie eficace se mai cere din partea primitorului, pe lângă hotărârea de a o primi, și credință în caracterul

supranatural al sfintei taine respective și starea de curăție sufletească, efectuată prin sfânta taină a pocăinței. Negreșit că nu credința și și crăța sufletească fac eficacitatea sfințelor taine, căci aceasta depinde de Dumnezeu, dar lipsa credinței și a curăției sunt o piedică pentru eficacitatea lor. „*Cel ce va crede și se va boteza — zice Mântuitorul — se va mântui, iar cel ce nu va crede, se va osândi*“, ceea ce înseamnă, că botezul primit de cei în vârstă fără credință nu mântuește. Acelaș lucru trebuie să-l presupunem și despre celelalte sfinte taine. Rațiunea ne spune de asemenea, că, precum pentru a obține roade, nu este de ajuns ca sămânța să fie sănătoasă, ci trebuie ca și pământul să fie de bună calitate, afănat, să aibă umezeală și căldură din destul, tot astfel și sfințele taine, de deși sunt de origine dumnezească și ca atare au putere supranaturală, totuși, nu produc în suflete efectele așteptate, dacă acestea nu le primesc așa cum se cuvine, dacă nu sunt pregătite în chip corespunzător pentru primirea lor.

Aniversarea centenară a zidirii bisericii ortodoxe române din Timișoara-Fabric.

În anul acest s'a împlinit una sută ani de la ridicarea celei dintâi biserici pentru românii ortodoxi din cartierul Fabric.

Momentul acesta de o deosebită importanță pentru parohia ortodoxă română de aici, s'a sărbătorit în cadrele unui program festiv în ziua de 26 Decembrie 1926, după cum a fost anunțat.

Serbării i-a premerș Te-Deum oficiat de *Protoereul Dr. Tucra*, cu asistența parohilor locali *M. Șora* și *Tr. Golumba*, la orele 11 a. m., în biserica din Fabric.

Programul jubilar s'a desfășurat în fața unui public select, între care au fost prezenți d-nii: Dr. Cosma sen. și jun., dep. Andraș, C. Țăran, N. Nicorescu, Gh. Caba, Gh. Gușici, secretarul Curții de Apel. După cuvântul festiv prin care *Protoereul Tucra* a deschis serbarea, *părintele M. Șora* a citit o temeinică conferință despre viața românilor din Timișoara, în care schițează în linii generale mișcările mai marcante ale populației orașului Tibiscumul roman de odinioară, insistând asupra rostului mare pe care l-a avut biserica românească în mijlocul acestor frământări. Aduce date concrete și evocă amintirea pioasă

a cucernicilor slujtori ai altarului și bărbatilor mireni, cari prin viața lor s'au eternizat și legat memoria de sfântul altar ridicat acum una sută ani.

Vicepreședinta „C. T. A.” sf. Gheorghe din Timișoara-Fabric, Lucia Caba, declamează cu sentiment o frumoasă poezie și ceteșe o poezie ocazională, compusă de directorul *Gheorghe Caba*. Autorul este felicitat personal călduros.

Elevii școlii primare, sub conducerea *d-lui Director școlar Gh. Ivanovici și învățătorului N. Răicu*, se prezintă frumos și cuminte cu declamări, cântări și monoloage.

După cuvântul final al părintelui *Tr. Golumba*, serbarea se încheie într'o atmosferă de prietenie familiară.

Timișoara-Fabric.

Tie Flaviu.

Cercul religios Lipova la Ususău.

Preoții aparținători cercului rel. Lipova s'au întrunit Duminică în 12 XII în frunțașă com. Ususău.

Serviciul divin a fost celebrat de ven. părinte V. Dehelean asistat de preoți prezenți. La priceasnă a cuvântat cu cunoscuta-i vervă păr. Debău, iar la parastasul pt. eroi a predicat emoționat păr. Doboșiu din Belotinț.

De data aceasta s'a ținut și cercul cultural al înzătătorilor. A venit și d-l medic dr. Monspart, precum și delegatul Camerei Agricole din Tșoara d-l Lupan.

Sedința culturală de d. a. a deschis-o păr. Debău în calitate de președintele cerc. religios. A urmat conf. păr. Francescu „Despre trup și suflet”. Conf. arată că omul cu ajutorul sufletului său stăpânește pământul și viețile de pe el.

D-l medic dr. Monspart își cetește conf. despre viciul alcoolismului.

D-l Lupan, conferențiar al camerei agricole din Timișoara vorbește despre „Cauzele crizei financiare de acum”, îndeamnă țărăni-mea a-și majora producția, de a se organiza în Sindicate agricole și de a înființa o mare bancă a agricultorilor.

D-l Tru Inv. în Lipova, cetește conf. „Rolul scriitorilor români în lupta pt. întregirea neamului”.

Toate conf. au fost ascultate cu plăcere. Poeziile declamate de unii elevi precum și cântările executate de corul bărb. din Usu-

său, au plăcut mult și au fost răsplățiți cu aplauze.

Laudă păr. V. Dehelean și d-lui Inv. director T. N-agu, cari au ostenit pt. succesul acestei serbări.

Secretar.

Nr. 7/1927.

Aviz oficial.

Se aduce la cunoștința celor interesați că examenul de calificare pretească se va ține în luna Februarie 1927.

Cererile pentru admitere la acest examen sunt a se înainta până la 31 Ianuarie 1927 ajustate cu:

1. Extract din matricula botezaților.
2. Absolutor teologic.
3. Atestat de moralitate dela parohul locului vizat și de protopopul respectiv.
4. Testimoniu școlar despre studiile premergătoare.

Acestor examene vor premerge examenele preoțești de promovare.

Arad, din ședința Consiliului eparhial ținută în 4 Ianuarie 1927.

-Consiliul eparhial ort. rom. Arad.

Aviz oficios!

Aducem la cunoștința tuturor celor interesați, că *la trimiterea banilor cu mandat postal, vor avea să mai adauge și taxele ce sunt de plăt pentru imanuarea mandatului și anume:*

la mandate până la	200 Lei	1 Leu
"	"	"	"
"	1000	3 Lei
"	"	"	"
"	5000	5 "
"	"	"	"
"	10.000	10 "
"	"	"	"

Acelora, cari nu vor adauga aceste taxe la suma ce au să o plătească, li se va de-trage din suma trimisă taxa de mai sus și vor rămânea datori cu diferența ce rezultă!

Adm. casei cons. eparh. ort. rom. din Arad.

Aviz oficios.

Spre știre și orientare comunicăm, că *a-jutoarele din fondul pretelesc să plătesc fără sporul de scumpete votat pe anul 1926, deoarece sporul de scumpete să votează de cătră adunarea generală a fondului, din an în an.*

Adm. casei Cons. Eparh. ort. rom. din Arad

Nr. 135/926, Mitr.

Regulament provizoriu pentru examenul preoțesc de promovare

I. Scopul examenului:

§. 1. Scopul principal al examenului preoțesc de promovare este de a îndemna preoțimea să-și sporească neîncetat cunoștințele și orientările generale.

§. 2. Scopul secundar este, de a da posibilitate de înaintare acelor preoți, cari la examenul de calificare preoțească au obținut clasificare inferioară, dar în viața pastorală au dat probe de zel apostolic și complectându-și cunoștințele teologice, sunt vrednici de a fi promovați la clasă superioară.

II. Condiții de admitere la examen:

§. 3. Petiționarul va anexa la cererea de admitere 20 (douăzeci) predici originale, scrise cu mâna proprie, pentru tot atâtea Dumineci ale anului bisericesc.

§. 4. Petiționarul va avea să prezinte și dovada activității sale bisericești, prin înființarea societății „Sf. Gheorghe” pentru tineret, ori a Reuniunii „Altarul” pentru înfrumusețarea bisericii, ori prin înființarea de Reuniune antialcoolică și a altor instituțiuni religioase-culturale.

§. 5. Aspirantul trebuie să aibă și o viață morală neescepționabilă și să-i fie cunoscute zelul și devotamentul pentru misiunea sa.

§. 6. Pentru admitere la examen se mai cere, ca petiționarul să fi împlinit cel puțin 5 (cinci) ani de serviciu pastoral.

§. 7. Pentru o mai temeinică orientare asupra admisibilității ori neadmisibilității petiționarului, întrucât se va afla de necesar și ar fi posibil, Consiliul eparhial va face și inspecție, printr'un delegat din centru, în parohia și la oficiul petiționarului.

§. 8. Nu pot fi admiși la examen — cei ce nu îndeplinesc condițiile de mai sus, sau cei ce ar fi fost pedepsiți prin procedură disciplinară bisericească, ori prin judecătorii civile.

§. 9. Nici un preot nu poate fi admis la examen de promovare, decât numai în eparhia în care funcționează în ordine.

III. Procedură în vederea examenului.

§. 10. Aspirantul la examen va face cerere în scris către Cons. eparhial și va anexa documente autentice potrivite pentru a dovedi, că îndeplinește necesarele condiții personale de studiu și de activitate pastorală, arătând locul durată și rezultatele păstoririi.

§. 11. Cons. eparhial aflând petițiunea deplin ajustată și pe petiționar că corespunde tuturor condițiilor de admisibilitate arătate mai sus, îl avizează despre admitere și despre termenul examenului.

§. 12. Examenul de promovare se face înaintea unei comisii eparhiale instituită permanent pe lângă Cons. eparh., la două termene: în lunile Februarie și Octombrie din fiecare an. În cazuri motivate se poate admite și termen extraordinar.

§. 13. După trecerea unui nou interval de 5 (cinci) ani de la prima promovare, candidatul îndeplinind toate condițiile de admitere fixate în acest Regulament, la cerere poate fi admis la un nou examen, pentru o nouă clasă de calificare în ordinea ascendentă.

§. 14. Candidatul, care nici la a doua încercare n'ar putea presta examenul, nu mai poate fi admis la examen.

§. 15. Taxa de examinare o fixează Consiliul eparhial.

IV. Materiile examenului.

§. 16. Materiile examenului de promovare sunt:

a) Exegeza sf. Scripturi: Cunoașterea amănunțită a Vechiului și Noului Testament, cu considerația specială la eterodoxe și sectari.

b) Dogmatică ortodoxă, cu specială privire la combaterea doctrinelor eterodoxe și sectare.

c) Cunoașterea temeinică a dispozițiilor canonice și legislative actuale ale Bisericii ort. române.

d) Alcătuirea spontană, în scris, a unei cuvântări bisericești, după o temă dată și rostirea unei cuvântări bisericești.

e) Pastorală: Orientare precisă asupra tuturor cazurilor posibile în viața pastorală, când personalitatea preotului e pusă la încercare.

f) Liturgică: Cunoașterea însemnătății simbolice a tuturor actelor din serviciile divine.

g) Catihetica: Orientări precise asupra metodei celei mai bune în predarea învățământului religios, având candidatul să țină și o lecție de model, la o școală primară, înaintea comisiei examinatoare eparhiale.

V. Valabilitatea promovărilor.

§. 17. Promovările, fie ele din trecut, ori din viitor, sunt valide numai pentru eparhia în care ele au fost făcute.

§. 18. Candidatul, care a trecut examenul de promovare, va primi un nou certificat de calificare preoțească, în baza căruia va fi asimilat clasei pentru care a prestat examenul de promovare și va avea dreptul să concureze,

fără privire la pregătirile sale anterioare, la parohii de clasa respectivă din cuprinsul eparhiei, care l-a promovat.

VI. Dispoziții finale.

§. 19. Calificația aspiranților la protopopiat se va norma prin regulament special.

§. 20. Acest regulament intră în mod provizoriu în vigoare pentru întreg cuprinsul Mitropoliei, până la revizuirea lui prin Congresul Mitropoliei noastre, căruia se va înainta spre ratificare.

Sibiu, din ședința bisericească a Consiliului Mitropolitan dela 11 X. 1926.

Dr. Nicolae Bălan m. p.

Arhiepiscop și Mitropolit.

Dr. Lucian Borcia m. p.

Secretar mitr. subst.

INFORMAȚIUNI.

Personale. Vineri în 14 Ianuarie l. c. P. S. Sa Episcopul nostru Dr. Grigorie Gh. Comșa, a plecat în afaceri de interes bisericesc, pentru mai multe zile la București.

Logodnă. Amuțăm cu multă plăcere, logodna dragăsosei d-șoare, Della Lazar, — fiica Dlui Cornel Lazar directorul Tipografiei Diecezane — cu simpaticul inginer din Arad, Alexandru Rău. Dorim multă fericire mirilor, și mulțumire părinților.

† **Aurelian Andron.** Familia învățătorului S. Andron din Saravola iarăși a fost atinsă de-o crudă durere, căci nemiloasa moarte le-a răpit pe fiul bun și cuminte Aurelian. Aceasta familie și-a pierdut mai mulți fi și fiice tot aptoape crescuți gata. A dat următorul Necrolog. Cu inimă înfrântă de adâncă durere, aducem la cunoștință tuturor neamurilor, amicilor și cunoștințelor strică știre, că scumpul și dulcele nostru fiu, respective frate *Aurelian Andron*, elev în cl. V. la Liceul „C. D. Loga” în Timișoara, în urma unui morbo grav și istovitor, a adormit în Domnul Vineri seara la orele 8, în 7 Ianuarie a. c. în etate de 17 ani.

Scumpe-ți rămășețe pământești se vor depune, spre eternă odihnă, în cimiterul din loc, Duminecă, în 9 Ianuarie a. c. la orele 12 din zi.

Vărsând lacrimi ferbinți, rugăm pe Dumnezeu, să-l așeze în ceata aleșilor Săi.

Binecuvântată-ți fie memoria!

Saravale, la 7 Ianuarie 1927.

Emilia Andron, ca mamă Simeon Andron, înv. ca tată, Octavian Andron, ca frate,

Condolăm sincer greu încercata familie.

Tabloul deputaților aleși în eparhia Aradului la congresul național bisericesc din mitropolia Ardealului pe periodul 1927 - 1929. Din Cl. r: 1. Arad Dr. Gh. Orgne Cl. handu, protopop consilier eparhial Arad; 2. Pâncota Ioan Georgea protopop Ineu; 3. Garahonț, Cornel Lazar protopop Hălmeagiu; 4. Lipova, Fabriciu Manoilă, protopop Lipova; 5. Timișoara, M. hațu Păcățian, protopop consilier eparhial Arad. Mireni: 6. Vasile Boneu

prefectul jud. Arad; 7. Chișineu, Dr. Iustin Marșieu avocat Arad; 8. Sria, Dr. Cornel Iancu avocat Arad; 9. Ineu, Dr. Teodor Burdan, notar public Ineu; 10. Buteni, Vasile Goldiș ministru 11. Hălmeagiu, Dr. Ioan Robu avocat Arad; 12. Radna, Dr. Eugen Beleş, notar public Arad; 13. Lipova, Antoniu Mocioni, maestru de vânătoare reg. (Bulciu) 14. Belint, Dr. Lucian Gheorghieviciu avocat Timișoara; 15. Timișoara, Dr. Antoniu Bogdan, prefectul jud. Timiș-Torontal Timișoara.

Biblioteca Creștinului ortodox și Mitropolia. Ne face plăcere să punem vesti cetitorilor noștri, că atât l. P. Sf. Sa Părintele mitropolit Nicolae, cât și P. V. n. Consiliu mitropolitan au exprimat P. Sfințitului nostru *episcop Grigorie* cuvinte frumoase și încurajatoare pentru scoaterea „Bibliotecii creștinului ortodox”. P. V. Consiliu mitropolitan a luat chiar măsurile, ca și celelalte eparhii să se provadă din aceasta bibliotecă, popularizându-o și folosindu-se de ea. Vestea acest lucru pentruca și așiti să se îndemne a pune în acțiune râvna lor în slujba Domnului.

„România Nouă” dela Chișinău și Papii. Cetim în nr. dela 20 dec. al gazetei basarabene o notă d. spre lucrarea mai nouă a P. Sf. Sale episcopul g. cat. dela Lugoj: „Papii și opera lor”, spunându-se că e un „studiu foarte interesant”. Și noi am citit lucrarea aceasta și am găsit-o chiar extrem de interesantă prin *tendința fiziozitatea și unilateralitatea ei*; de a în. arca toată lauda pe papalitate, cași când — în afară de papantate — n'ar mai fi existat nici lumină, nici reușiozitate, nici misionarism, nici caritate, nici progrese științifice, artistice... și ce mai vref; iar dincoala de legăturile Papalității numai umbră și nenorocire.

Avem oare, de a face cu o simplă scăpare din vedere din partea Redacției, ori de o sugestie?

În orice caz, banii Români ortodoxi, cari sunt frații basarabeni ar avea ceva de zis: creden noil..

CONCURSE.

Pentru îndeplinirea parohiei ort. rom. din Pecica care este de clasa I (primă) și se începe dela No. 1 de casa și până la No. 567 inclusive și colonile ce s'au ridicat și se vor mai ridica în apropierea acestei parohii, prin aceasta să publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala”. Venitele parohiei sunt:

1. Una sesiune pământ arător.
2. Birul parohial în bani.
3. Stolele legale.
4. Intregirea dotațiunii dela stat.

Alesul va suporta toate impozitele după beneficiul parohial. Va catehiza fără remunerațiune specială la toate școlile din loc.

Cei ce vor reflecta la parohia aceasta vor adresa rugarea de concurs cu anecsele: Testimoniu de calificare pentru parohii de clasa primă, cu testimoniu de 8 clase și maturitate și atestat despre serviciul prestat pe terenul bisericesc și școlar către Com. parohial ort. rom. din Pecica și o vor trimite la oficiul protopopesesc din Arad în termenul fixat de concurs.

Reflectanții au să respecte dispozițiile în § 33 din Regulamentul pentru parohii și înștiințând prealabil pe Protopresbiterul concernent, vor avea a se

prezenta în sfânta biserică din loc, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorice.

Recurentul dacă este din alta dieceză, va dovedi că are consimțământul P. S. Sale Episcopul diecezan.

Comitetul parohial ort. rom. din Pecica.

În înțelegere cu: *Traian Vușianu* m. p. protopop.

—□— 1—3

Conform rezoluției Venerabilului Consiliu eparhial Nr. 527/1926 pentru îndeplinirea parohiei prime din Nădab jud. Arad protopopiatul Ch. Șineu-Criș devenită vacantă în urma recerii părintelui Bujor N. Polș la parohia nou înființată din Sf. Ana, prin aceasta se scrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Biserica și Școala”.

Beneficiul constă din:

1. Una sesie parohială;
2. Folosirea casei parohiale;
3. Dreptul de pășunat aparținător sesiei parohiale;
4. Birul legal;
5. Stolele legale;
6. Întregirea dotației preoțești dela Stat.

Alesul preot este obligat a-și plăti toate dările după beneficiul său și a face reparațiile provenite din uzarea casei parohiale. El este îndatorat a catehiza fără onorar special dela parohie în școlile din comună unde va fi designat de superioritatea sa. Parohia este de clasa primă. Dela recurenți se cere calificarea normată în concluzul Nr. 84/1910 al sinodului eparhial, adică să aibă testimoniu de maturitate liceală și calificare preoțească de clasa primă, precum și atestate de serviciu R. reflectanții din alte dieceze numai cu învoirea P. Sf. Sale Domnului Episcop diecezan pot concura. Concurenții după ce vor dovedi protopopului concernent îndreptărea și calificarea cerută, ne lângă observarea strictă a dispozițiilor din § 33 a Regulamentului pentru parohii au a se prezenta în sf. biserică din Nădab spre a cânta, a oficia, a cuvânta și spre a face cunoștință alegătorilor. Rugărilor de concurs instruite cu documentele necesare, adresate Consiliului parohial din Nădab, se vor înainta în termenul concursual oficiului protopopesc ort. român din Ch. Șineu-Criș jud. Arad.

Nădab, din ședința Consiliului parohial ținută în 21 Noembrie 1926.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu: *Dr. Dimitrie Barbu*, ppop.

—□— 1—3

În temeiul ord. Consiliu eparhial No. 5069/1926 prin aceasta se scrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în org. of. „Biserica și Școala” pentru îndeplinirea parohiei a II-a din Nădab.

Emolumentele sunt:

1. Sesiunea parohială în estenziunea ei de astăzi parte la șes parte la deal.
2. Casă parohială în natură.
3. Birul preoțesc, dela fiecare casă câte 15 litre grâu ori cucuruz sfărmat.
4. Stolele legale.
5. Întregirea dotației dela Stat.

Fiind parohia de clasa I-a dela reflectanți se cere calificarea normată în concluzul Ven. Sinod eparhial No. 84/1910. Alesul va avea să predice la rândul său de serviciu, să catehizeze elevii ort. rom. dela școlile primare și să suporte toate impozitele după beneficiul său

Recursele ajustate cu documentele prescrise la cei din alta dieceză și cu act despre consenzul P. S. Sale Domnului Episcop diecezan sunt a se adresa consiliului paroh. din Nădab și a se trimite în termenul concursual oficiului protopopesc ort. rom. din Șria (jud. Arad).

Reflectanții cu observarea dispoziției din § 33 a Reg. pentru parohie vor avea a se prezenta în șta B. serică din Nădab spre a-și arăta dexteritatea în oratorice și cele rituale.

Dat în Nădab din ședința extraordinară a Consiliului paroh. ort. rom. ținută la 19 Noembrie 1926.

George Popovicu ss. *Traian Iovanuș* ss.

președ. conz. paroh. notar.

În înțelegere cu: *Mihail Lucaș* ss. ppresbiter ort. rom.

—□— 1—3

Nr. 562/1926.

Concurs din oficiu.

Pe urma ordinului consistorial Nr. 5323/1926 se publică concurs din oficiu, pentru îndeplinirea postului de capelan temporal cu dreptul de succesiune, pe lângă parohul Ioan Micu din Căpâlnaș (protopopiatul Lipovei) cu termen 30 de zile de la prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt:

1. Un intravilan parohial de 1600 st. □.
2. Una sesiune de pământ din cele reduse, numită sesia I.
3. Stolele legale.
4. Birul legal.
5. Eventuală întregire dela stat, pentru care parohia nu garantează.

Alesul capelan, din bir și stole va beneficia jumătate, iar jumătate revine parohului pe timpul cât va fi în funcțiune, având a suporta toate sarcinile după venitul ce beneficiază.

Alesul este îndatorat a predica în duminicile și sărbători a catehiza la școlile primare din localitate. Parohia e de clasa I. (primă), recurenții vor dovedi asemenea calificare.

Reflectanții își vor înainta recursurile ajustate cu documentele recerute, precum și cu certificat despre eventualul serviciu prestat, — adresate Comitetului parohial ortodox român din Căpâlnaș — la oficiul protopopesc ort. rom. din Lipova și cu prealabila avizare a protopresbiterului tractual se vor prezenta în vreo Duminică ori săbătoare în sf. biserică din Căpâlnaș, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorice, observând strict dispozițiile §-ului 33 din Reg. pentru parohii.

Cei din alta dieceză au se posedă permisiunea P. S. Sale D-lui Episcop diecezan de a putea recurge, ceea ce vor dovedi protopresbiterului tractual, spre a li-se da voia a se prezenta în parohie.

Lipova, la 28 Dec. 1926

Fabricu Manuila, protopresbiter tractual.

1—3

Citiți și răspândiți

„Biserica și Școala”

Redactor responsabil: SIMION STANA.

Censurat: Prefectura Județului.